

Dr. G. SIMON und Dr. FR. REDEKER, *Praktisches Lehrbuch der Kindertuberculose*, Zweite, umgearbeitete und vermehrte Auflage. Mit 412 Abbildungen und 28 Tabellen im Text. Leipzig. CURT KABITZSCH. Prijs geb. R.M. 67.—

Na vier jaar is van dit boek een 2de druk verschenen en deze gelegenheid voor een grondige vernieuwing hebben de schrijvers uitmuntend benut. Het werk groeide tot een lijvig boek van 831 bladzijden (1ste druk 417 bldz.).

„Die Tuberculoseforschung ist seit der 1. Auflage in unerwartet schnellem Gang weitergeschritten”, zoo begint het voorwoord.

Wij mogen daaraan toevoegen, dat de belangrijke en snelle vorderingen voor een groot deel te danken zijn aan de bewonderenswaardige activiteit van de schrijvers zelf.

Dit geeft aan hun boek een bijzondere waarde. Het is een sterke eenheid met een eigen karakter, helder, overtuigd en levendig geschreven. Het is frisch, pikant, nieuw op talloze belangrijke plaatsen. Niets van het saaie leerboek, dat een neutraal samenraapsel wil zijn van de „gangbare” opvattingen. Evenmin het onbevredigende van het handboek met vele medewerkers, waarbij de eenheid van opvatting dikwijls geheel zoek is. Er zit zeker een gevaarlijk kantje aan dit sterk persoonlijke en vooruitstrevende karakter, vooral, omdat dit boek bedoeld is als practisch leerboek voor ieder, die belangstelt in de kindertuberculose in al haar vormen. Maar ons vertrouwen in deze schrijvers is zoo groot, dat wij hun boek als algemeen leerboek ten volle durven aanbevelen.

Het nieuwe van dezen druk is vooral, de aandacht te vestigen op „die Bedeutung der infiltrativen Phasen der tuberculösen Herdbildungen und ihre Analyse”. En d.t is op zoo voortreffelijke wijze uitgewerkt, zoo rijk geillustreerd met reeksen onberispelijke Röntgenphotoreproducties, dat alleen reeds hierom de studie van dezen nieuwen druk door niemand verzuimd mag worden, die op de hoogte wil zijn van de vorderingen op dit gebied.

Het is zeer merkwaardig, dat de schrijvers zich in dezen druk zooveel mogelijk hebben willen losmaken van RANKE'S stadium-indeeling. Een vluchtige vergelijking van de inhoudsopgave van 1sten en 2den druk bewijst dit reeds. Toch is heel hun werk doortrokken van RANKE'S ideeën, maar dat zij in hun houding tegenover zijn theorieën nog niet tot klaarheid zijn gekomen, blijkt wel het meest uit het feit, dat zij uit piëteit RANKE'S nomenclatuur van secundaire en tertiaire allergie nog steeds overnemen en daarbij niet alleen de „primaire” allergie verduisteren, maar ook den oorspronkelijken inhoud van de begrippen radicaal wijzigen.

Zeer sceptisch sta ik nog tegenover de opvatting, dat het mogelijk is op het Röntgenbeeld het primaire-infiltraat te onderscheiden van het secundaire-infiltraat. Schrijvers meenen in het typische Röntgenbeeld van de „bipolare Infiltrierung” een volstrekt betrouwbaar criterium te bezitten voor deze onderscheiding, maar ten eerste is dit bipolaire infiltraat slechts in een zeer bepaalde phase van de ontwikkeling van het primaire infiltraat te zien, zoodat alleen in die phase de diagnose mogelijk zou zijn, en ten tweede is m.i. zelfs

uit de talrijke gevallen, die de schrijvers mededeelen, geenszins overtuigend bewezen, dat bipolaire infiltraten ook niet als secundaire verschijnselen ontstaan.

Zoo is er natuurlijk nog op verschillende andere punten critiek gerechtvaardigd, maar dit doet aan de algemeene waarde van het werk niet af. Voor ieder, die belangstelt in de actueele vraagstukken op dit gebied, zal de studie van dit boek zeker een genoeg zijn.

W. BRONKHORST.

F. MUNK, *Die Rezeptierkunst des praktischen Arztes*. Heft 411 van de Berliner Klinik, 37ste jaargang, 1930, 20 bldz. Prijs 1 mark. Uitgever H. KORNFELD, Leipzig.

In enkele bladzijden zet MUNK zeer duidelijk uiteen, met welk een groot gebrek de moderne arts over het algemeen behept is, en tracht daarmede te verklaren de onbegrijpelijke tegenstelling tusschen den snellen vooruitgang van de medische wetenschap in de laatste halve eeuw en het zich meer en meer wenden van de patiënten tot de kwakzalvers. Men geeft veelal de schuld hiervan aan de kwakzalvers, en prijst daartegen ingrijpen van de overheid aan, volgens MUNK ten onrechte. Anderen weer verwijten de patiënten hun neiging tot mystiek, ook alweer volgens MUNK onverdiend. Wij, artsen, doen aan de mystiek van theorieën, hypotheses en autoriteiten, en hebben anderen niets te verwijten. De fout zit in werkelijkheid bij ons, artsen, die den zin „men moet geen ziekte, doch een zieken mensch behandelen” op de lippen dragen, doch er niet naar handelen. Deze oude opvatting toch omvat ook de suggestieve beïnvloeding van, het vertrouwen geven aan en het bevorderen van een rustige gemoedstemming van den patiënt. Hiertoe draagt, behalve het algemeene gedrag van den dokter, vooral het zelf voorgeschreven recept bij. Dit draagt een persoonlijk stempel van den arts, het innemen van het middel is iedere maal een „oefening in vertrouwen in den dokter”. Hoe ver wij hiervan zijn afgedwaald, weet ieder onzer. De pharmaceutische industrie, die een belangrijk helper van den arts zou kunnen zijn, is door de patentmiddelen een hindernis geworden, die zich tusschen dokter en patiënt heeft ingeschoven. Het middel in „origineele verpakking” mist al het persoonlijke, de bijgevoegde gebruiksaanwijzing maakt den dokter overbodig en belachelijk, de lijst van indicaties dwingt den zieke tot piekeren, aan welke van alle daar genoemde ernstige aandoeningen hij wel zal lijden. Nog erger is het in de ziekenfondspraktijk, voornamelijk door de goedkope verpakte tabletten, die de fabrikanten aan de fondsen leveren. MUNK spreekt van „Tablettenseuche”. Het kleine boekje is een welsprekend pleidooi voor herstel der eigen receptvoorschrijving. Er wordt een groot aantal, naar schrijvers meening, goed bruikbare en niet door patentmiddelen te verbeteren recepten aan toegevoegd.

U. G. BIJLSMA.